

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Relasjonskompetanse i ny barnevernslov

Relation competency in the new
Norwegian Child Welfare Act

Kandidatnummer: 544

Bachelor barnevern

Fakultet for helse og sosialvitenskap

Institutt for velferd og deltaking

16.05.2022

Antall ord: 7753

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

The Norwegian government has approved a new child welfare act. By 2023 the act will be executed and implemented in the present child welfare act. This will affect the child welfare services and how they perform their important work to protect children from a challenging life.

This bachelor`s thesis will investigate relevant documents attached to the new welfare act and look into how relation competence is presented or included. In short terms relation competence is about the knowledge of how to build relationships with good quality, trust, and cooperation. This is an important work for the child welfare workers who cannot perform their work without communicating with children and their families.

The focus was directed towards three documents. «NOU 2016:16 - Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse» which is an official Norwegian report where they are suggesting a new child welfare act. Following is two propositions: «Proposisjon 73L – endringer i barnevernloven (barnevernsreform)» and «Proposisjon 133L - Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven». Both propositions present suggestions and changes in the present child welfare act and both was approved by the Norwegian government and will be a part of the new act.

All the documents will play an important role to answer this thesis question: how is the relation competence emphasised in the new child welfare act?

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Tema og avgrensing.....	4
1.2 Problemstilling.....	4
1.3 Oppgavens disposisjon	5
2.0 Teoretisk grunnlag	6
2.1 Relasjonskompetanse.....	6
2.2 Utvikling av relasjonskompetanse.....	6
2.3 Relasjonskompetanse i yrkesfaglig kontekst.....	8
2.4 Relasjonens betydning	9
3.0 Metode	11
3.1 Valg av metode.....	11
3.2 Dokumentanalyse.....	11
3.3 Kildekritikk og etikk	12
3.4 Valg av dokumenter	12
3.4.1 Hovedinnhold i dokumentene.....	14
3.5 Gjennomføring av analysen.....	14
4.0 Analyse og funn	15
4.1 Forskningsspørsmål	15
4.2 Analyse av NOU 2016:16 ny barnevernslov	16
4.3 Analyse av proposisjon 73L barnevernsreformen.....	17
4.4 Analyse av proposisjon 133L endringer i barnevernsloven.....	18
5.0 Drøfting	20
5.1 Relasjonskompetanse.....	21
5.2 Betydningen av gode relasjoner	22
5.3 Samarbeid.....	23
5.4 Kritisk vurdering drøftingens utførelse	24
6.0 Konklusjon	25
Litteraturliste	26

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven har jeg undersøkt hvor stor betydning relasjonskompetanse kommer til å få i den nye barnevernsloven. For å undersøke dette har jeg tatt utgangspunkt i NOU 2016:16, proposisjon 113L og proposisjon 73L. Dette er tre dokumenter som har blitt lagt frem for Stortinget og regjeringen. Sammen kan disse tre dokumentene være med på å fortelle hvordan relasjonskompetanse har vært i fokus igjennom prosessen og i vurderingene mot ny barnevernslov.

Kompetansen i barnevernet har over en lengere periode vært under diskusjon. Blant annet i Barne-, ungdom- og familiedirektoratets kompetanseutredning fra 2019 står det skrevet: «Mangelen på tilstrekkelige kompetansestrukturer og de resulterende kompetansemanglene, er særlig alvorlige og lite tilfredsstillende når vi tar i betraktning hvilket samfunnsoppdrag barnevernet skal løse.» (Barne-, ungdom – og familiedirektoratet, 2019, s.164). Med dette viser Bufdir til at barnevernet ikke har god nok kompetanse til å kunne utføre et godt nok arbeid ovenfor deres samfunnsmandat.

Barnevernet samarbeider blant annet med barn, foreldre, ungdommer, kollegaer og andre profesjoner. Barnevernet skal være en hjelpeinstans til de som trenger det mest. For å kunne tilby den beste hjelpen vil det være nødvendig med god kompetanse, men også evne til å samarbeide og bygge gode relasjoner til de man ønsker å hjelpe.

Hvilken relasjon du klarer å bygge til barnet og familien er helt avgjørende for hva slags hjelp du klarer å gi. Jeg er overrasket over at mange barnevernsarbeidere ikke er oppdatert på den kunnskapen som finnes, og at mange ikke snakker med barn. (Rød, 2018)

Dette sier den kjente sosionomen, forskeren og fagbokforfatteren Kari Killèn til fagbladet Fontene. Det hun beskriver er viktigheten med relasjonskompetansen i barnevernet. For hvem er egentlig barnevernet om de ikke kan snakke med barn og familien? Hvordan skal barnevernet kunne hjelpe og få de nødvendige opplysningene som trengs om de ikke kan bygge relasjoner eller ha god nok kompetanse til å gjøre det?

1.1 Tema og avgrensning

I løpet av mitt studieløp har kompetansen i barneverntjenesten vært jevnlig diskutert og vi har blitt oppfordret til å søke ytterligere kunnskap gjennom videreutdanninger og masterutdanninger. Kompetansen til barnevernsarbeidere har også vært debattert i samfunnet og i barnevernsreformen, som ble iverksatt 1. januar.2021. Dermed har det blitt innført krav til kompetanse på masternivå eller bachelor med minst 4 års arbeidserfaring. Kravet er nedfelt i barnevernsloven §2-1a og kommer til å gjelde fra 1. januar 2031 (Bufdir, u.å.). På bakgrunn av dette syntes jeg kompetanse var et interessant tema og spesielt hvordan kompetansen blir vektlagt og vurdert ny barnevernslov.

Jeg måtte derfor stille meg selv spørsmålet; hvilket kompetansefelt innenfor barnevern interesserer meg mest og hva ønsker jeg vi lærte mer om på studiet? I vurderingen av dette tenkte jeg mye tilbake til egen praksiserfaring i den kommunale barneverntjenesten og hva jeg opplevde hadde en stor betydning i arbeidet jeg var med på å utføre. Dermed bestemte jeg meg for å ha fokus på relasjonskompetansen.

Min forståelse av relasjonskompetanse er at det er en kompetanseform som spiller en stor rolle for brukeren og den ansatte. Personlig mener jeg i alt barnevernsfaglig arbeid er relasjonen en vesentlig del av utførelsen til arbeidet. Det er selve relasjonen som kan være med på å avgjøre samarbeid, beslutninger, medvirkning og opplevelsen for både bruker og profesjonell. Jeg mener utviklingen av en god relasjonskompetanse er helt avgjørende i samarbeidet med mennesker og for å bygge den stabile grunnmuren mellom bruker og profesjonell. Hvis alle som kom til barnevernet opplevde å bli møtt av tillitsfulle, gode relasjoner og gode samarbeidspartnere, ville det kunne påvirke brukerens opplevelse av barnevernet? Som framtidig barnevernspedagog ønsker jeg å kunne skape godt samarbeid og tillitsfulle relasjoner, derfor tenker jeg at relasjonskompetansen vil spille en viktig rolle i denne prosessen.

1.2 Problemstilling

På bakgrunn av mitt perspektiv på relasjonskompetanse ble det naturlig for meg å bygge en problemstilling om relasjonskompetanse. Jeg ønsker at barnevernet i dag skal ha større

fokus på hvordan de kan møte og skape gode relasjoner i arbeidet. Dermed blir problemstillingen som følger;

Hvordan blir relasjonskompetanse fremhevet i ny barnevernslov?

Dette er en eksplorerende problemstilling, som betyr at problemstillingen er undersøkende og har fokus på å undersøke få enheter av gangen, for å kunne skape en mer detaljert og dypere forståelse (Jacobsen, 2017, s.44). Jeg har valgt denne problemstillingen fordi jeg ønsker å vite mer om hvordan ny barnevernslov har vektlagt relasjonskompetanse. Det som kommer frem kan påvirke mitt og andres fremtidige yrke som barnevernspedagog.

1.3 Oppgavens disposisjon

Bacheloroppgaven består av seks kapitler. I det første kapitlet begrunner jeg valg av tema og introduserer problemstillingen. I dette kapitlet kommer jeg nærmere inn på bakgrunnen for valgt tema og problemstilling.

Det andre kapitlet inneholder teoretiske forklaringer og begrunnelser for relasjonskompetanse. Med utgangspunkt i fagbøker og relevante artikler ønsker jeg å bygge opp viktigheten med relasjonskompetansen og gi en grundig forklaring hva hvordan relasjonskompetansen er en del av barnevernsfaglig arbeid.

Metoden kommer frem i det tredje kapitlet. I dette kapitlet utdyper jeg metodevalget og forklarer hvordan metoden brukes i oppgaven. Målet er å være grundig i forklaringene slik at leseren forstår hvordan oppgaven gjennomføres og hvilke valg som er tatt for å kunne utvikle en best mulig oppgave.

Videre i det fjerde kapitlet vil selve analysen gjennomføres. Den vil gjennomføres på den måten som er beskrevet i kapittel 3.5. Analysen er også en del av funnene i undersøkelsen av oppgaven.

I det femte kapitlet skal jeg drøfte analysen og funnene opp mot det teoretiske grunnlaget. I denne delen ønsker jeg å kunne sammenkoble både teori og funn. Samtidig ha et kritisk blikk og komme med spørsmål til hvordan relasjonskompetansen blir omtalt. Til slutt vil drøftingen bestå av en kritisk vurdering av gjennomføringen, for å vise til noe av det drøftingen kan ha manglet.

I kapittel 6 blir oppgaven avsluttet med en konklusjon av problemstillingen.

2.0 Teoretisk grunnlag

2.1 Relasjonskompetanse

I følge Killèn (2017) er relasjonskompetansen svært sentral og mest sannsynlig den viktigste kompetansen hos de profesjonene som skal forholde seg til å kunne samtale om kompliserte, sammensatte og følelsesmessig belastende problemer (Killèn, 2017, s.31).

Dette vil si at relasjonskompetansen er en del av barnevernet, for de er en instans som skal snakke om det som kan være vanskelig og tungt hos andre.

Ordet relasjonskompetanse består av to ulike begreper. Relasjon, som betyr en forbindelse eller et forhold mellom personer (Jensen & Ulleberg, 2019, s.35) og kompetanse, som handler om å kunne mestre relevante funksjoner og oppgaver (NOU 2009:8, s.84). På bakgrunn av de to begrepene kan relasjonskompetanse defineres som en måte å forstå og samhandle ut ifra en god og hensiktsmessig måte med de menneskene vi møter i yrkessammenheng (Røkenes, 2011, s.7). For eksempel gjennomføringen av barnevernsfaglig arbeid innebærer møter med barn, foreldre, kollegaer eller andre fagpersoner innenfor andre instanser. Å være relasjonskompetent i denne sammenhengen vil innebære å kunne kommunisere på en meningsfull måte, ivareta hensikten og utføre det på en måte som ikke krenker den andre personen (Røkenes, 2011, s.7).

2.2 Utvikling av relasjonskompetanse

Sollesnes (2017, s.95) forklarer at den første erfaringen med relasjonskompetanse skjer igjennom etablering av personlige relasjoner. Dette er erfaringer vi som menneske har igjennom tilknytningsfasen som barn. Helt fra spedbarnsalder er de erfaringene vi gjør med tilknytning avgjørende i hvordan vi går inn i relasjoner. Erfaringene er med på å skape indre modeller for hvordan vi går inn i alle samspillsituasjoner senere i livet (Sollesnes, 2017, s.95). Dermed kan vi si at oppveksten og utviklingen er med på å gjøre hvert enkelt menneske sin utvikling av relasjonskompetanse unik.

I en jobb som barnevernspedagog vil man også møte på den profesjonelle relasjon. Når man går inn i en relasjon med noen man skal arbeide sammen med omtales det ofte som en profesjonell relasjon. Dette kan for eksempel være en relasjon mellom saksbehandler i barnevernstjenesten og en ungdom. Sollesnes (2017, s.96) forteller at kjennetegnet til den profesjonelle relasjonen er at den består av to personer med ulike roller, men er en del av samme relasjon. I tillegg til at relasjonen er avgrenset i tid og rom (Sollesnes, 2017, s.96). Med andre ord betyr profesjonell relasjon at man går inn i en relasjon med bevisstheten om at den opprettes på grunn av et bestemt forhold og er klar over at på et punkt vil relasjonen ta slutt. Å kunne etablere profesjonelle relasjoner er en del av relasjonskompetansen.

Utviklingen av relasjonskompetanse skjer igjennom evnen til å etablere kontakt med andre mennesker, der de føler seg respektert og ivaretatt (Killèn, 2017, s.48). Kontaktetableringen innebærer å kunne lytte med åpenhet uten noen form for å ha en bestemt oppfatning eller holdning mot de man skal ha kontakt med igjennom arbeidet (Killèn, 2017, s.48). I tillegg handler utvikling av relasjonskompetanse om å utvikle kompetanse i arbeidet sammen med mennesker. Dette innebærer kunnskapstilegnelse og ferdighetstrening, men også å bruke seg selv som en faglig ressurs (Røkenes, 2011, s.63). Utviklingen av relasjonskompetansen handler om bevisstheten av hvordan verdier, holdninger, personlig væremåter og erfaringer har å si for egen inntoning som fagperson (Røkenes, 2011, s.63). Med andre ord kan vi tolke at utviklingen av relasjonskompetanse skjer igjennom å være i kontakt med andre.

Utviklingen kan ikke skje igjennom å kun studere teori og forskning, men igjennom å bruke egen kunnskap i praksis. Det handler om å være bevisst på seg selv og ta imot kunnskap og ferdighetstrening i form av å være i relasjon med mennesker. Ingen mennesker eller situasjoner er helt like og dermed vil man aldri bli helt ferdig utlært.

Aubert og Bakke (2018, s.43) forklarer at relasjonskompetansen utvikles i en dynamisk vekselvirkning mellom personens forutsetninger og miljøets påvirkninger. De forklarer videre at utviklingen av relasjonskompetansen skjer i samspill og møter med andre. I forklaringen bruker de en modell fra Daniel Stern, som var en kjent psykiater innenfor fagfeltet. Han trekker frem ulike domener i utviklingen av relasjonskompetansen. Oppsummert forklarer denne modellen hvordan utvikling av personlig relasjonskompetanse påvirkes av den non-verbale og verbale kommunikasjonen (Aubert & Bakke, 2018, s.46). Modellen er med på å

forklare at relasjonskompetanse formes ut ifra opplevelser, kommunikasjon og følelser i møte med andre mennesker.

Aubert og Bakke (2018, s.227-228) beskriver også utviklingen av relasjonskompetansen som en dannelsesreise. Hvert møte vil være et møte med en ny person og man kan tilegne seg ny kunnskap i hver relasjon man går inn i. Dette vil si at relasjonskompetansen er noe som vi ikke kan utvikle helt ferdig. Alle mennesker er ulike og har behov for ulike ting. For å ta vare på seg selv og andre i en relasjon er det derfor viktig å opprettholde undring og vissheten om at man ikke er ferdig opplært i egen relasjonskompetanse. Samtidig kan refleksjon alene og sammen med andre gjøre at man lærer av sine erfaringer i videre utvikling (Aubert & Bakke, 2018, s.228).

2.3 Relasjonskompetanse i yrkesfaglig kontekst

I barnevernsfaglig arbeid er relasjonsarbeidet en stor del av yrket. Det er kommunikasjonen som styrer mye av arbeidet. Blant annet foregår det kommunikasjon mellom profesjonell og bruker, ulike instanser og kollegaer på jobb. Røkenes (2011, s.8) skriver om tre punkter som er en del av fagpersonens relasjonskompetanse. For det første må fagpersonen etablere en relasjon til brukeren. For det andre må fagpersonen kunne vedlikeholde relasjonen. Dette er fordi relasjonen varer ofte over en lengere periode. Det tredje innebærer å kunne avslutte den profesjonelle relasjonen på en god måte (Røkenes, 2011, s.8). Videre, innenfor profesjonelle relasjoner er det også viktig å bruke seg selv som verktøy. Sollesnes (2017) trekker frem at sosialarbeideren har et sett med verktøy å bruke i en relasjon, både personlige og profesjonelle kvaliteter (Sollesnes, 2017, s.98). Dette vil si de opplevde og erfaringsbaserte relasjonene og den tillærte kunnskapen man har fått igjennom studier og praksiserfaring. Dessuten trekker Sollesnes (2017) frem at uansett hvor bra et tiltak har blitt gjort på papiret må menneskene til for å sette det ut i livet, og det er den profesjonelle som må kunne se den enkelte bruker for å tilpasse tiltaket til deres behov (Sollesnes, 2017, s.98).

I en yrkesfaglig kontekst blir også relasjonskompetanse sett opp mot handlingskompetanse. De kunnskapene og ferdighetene som er nødvendige for utføringen av et yrke blir omtalt som handlingskompetanse (Aubert & Bakke, 2018, s.25). Røkenes (2011) beskriver forholdet mellom handlingskompetanse og relasjonskompetanse som to ben. Det ene benet er

handlingskompetansen, som består av instrumentelle ferdigheter og kunnskaper. Det andre benet er relasjonskompetansen, som innebærer relasjonsforståelser, relasjonsferdigheter og etiske refleksjoner (Røkenes, 2011, s.9). Ved å illustrere sammenhengen mellom relasjonskompetanse og handlingskompetanse som to ben, viser Røkenes (2011) at sammen vil relasjonskompetansen og handlingskompetansen utgjøre yrkeskompetansen i arbeidet (Røkenes, 2011, s.10).

Som nevnt består også relasjonskompetansen av å kunne bygge relasjoner med andre instanser og kollegaer for å kunne gi barnet den hjelpen som trengs. Gjertsen (2010) trekker frem tillitt, forventninger, ønsker, redsler og fantasier som en del av det som må være en del av prosessen for å kunne skape et godt samarbeid (Gjertsen, 2010, s.67). Om man klarer å skape sosiale prosesser som bygger på gode arbeidsrelasjoner forklarer Gjertsen det er med på å skape nytteverdi for arbeidet og det er mentalhygienisk for de ansatte (Gjertsen, 2010, s.67). Med andre ord vil et godt kollegasamarbeid og tverrfaglig samarbeid øke mulighetene for at man kan utføre jobben på en best mulig måte. Relasjonskompetansen kan dermed også påvirke måten vi etablerer og lykkes med kontakten mellom kollegaer og instanser på.

2.4 Relasjonens betydning

For å underbygge viktigheten med en god relasjonskompetanse kan det sees i sammenheng av relasjonens betydning i barnevernsfaglig arbeid. Ved å se nærmere på forskning og faglig litteratur om relasjoner vil det gi et tydeligere bilde på hvorfor det er viktig å ha en god relasjonskompetanse i møte med andre og arbeidet med å bygge relasjonene.

Ut ifra et psykologiskperspektiv har vi lært at relasjonen har en vesentlig betydning igjennom barnets utvikling. Fra dagen man blir født er man i en relasjon til omsorgspersonene sine og utviklingen ut over modningsprosessene skjer i relasjonen til andre (Håkonsen, 2018, s.45). Kvaliteten på barnets nærhet og omsorg er med på å forme barnet resten av livet. Blant annet kan barn som opplever mangler i relasjonen eller svikt i den grunnleggende omsorg fra omsorgspersonene utvikle personlighetsforstyrrelser og mangel for empati (Håkonsen, 2018, s.46).

På bakgrunn av dette har relasjoner også en stor betydning innenfor arbeidet som gjøres på barnevernsinstitusjoner. I en jobb som sosialarbeider på en institusjon møter man ofte

unge som har det ekstra strevsomt i relasjoner, på bakgrunn av blant annet mangelfull utviklingsstøtte og flere relasjonsbrudd i oppveksten. Dette fører til at evnen til relasjonsbygging er spesielt viktig (Tjersland, et al., 2013, s.125). Tjersland, et al. (2013) ser relasjonskompetanse i lys av miljøorientert terapi. Sosialarbeideren kan ikke utføre arbeidet sitt uten å bygge opp en nær og betydelig relasjon. Det må være tilstrekkelig respekt, tillitt og åpenhet ovenfor hjelperen og brukerne (Tjersland, et al., 2013, 124-125). Et eksempel hvor relasjoner blir aktivt brukt er hos Gartnerhaugen barnevernsinstitusjon for ungdom. Gjennom en artikkel kommer det frem å legge til rette for en god relasjon vil gi ungdommene på institusjonen en opplevelse av støtte, mestring, annerkjennelse og muligheten til å få et større ansvar over eget liv (Paulsen, et al., 2017, s.94). Samtidig viser artikkelen til prosessene som bygger gode relasjoner mellom ungdommen og den ansatte er medvirkning – og relasjonsarbeid. Noe som krever tid, tilpasset tiltak og oppfølgingsbehov (Paulsen, et al., 2017, s.94). Ungdommene ved institusjonen er veldig fornøyd med Gartnerhaugen og sier blant annet at de ansatte bryr seg og for dem virker det som de er der for mer enn bare jobb (Paulsen, et al., s.88).

Å skape relasjon mellom ungdom og ansatte i barnevernet kan også være en faktor til barns deltakelse og opplevelse av barnevernet. Dette viser artikkelen skrevet av Tunestveit, et al. (2021). I intervjuene som ble gjennomført med ungdommer med tilknytning til barnevernet kom det frem at de som forteller om en relasjon til barnevernsarbeideren også forteller om deres agentiske posisjon. Dette er i motsetning til ungdommene som ikke forteller om relasjon til barnevernsarbeideren. Disse ungdommene forteller om motmakt og avmakt (Tunestveit et al., 2021, s.17). Studien som ble gjennomført viser til en variasjon i hvordan unge ser tilbake på erfaringene de har med barnevernet og hvordan de skaper mening til erfaringene de har gjort (Tunestveit et al., 2021, s.17). Med andre ord viser studien til at relasjonsopplevelsen til ungdommen er med på å påvirke barnets deltakelse i barnevernet og hvilken opplevelse de sitter igjen med etter barnevernet har vært involvert.

En annen studie er gjennomført av Gallhager, et al. (2012). Det er en engelsk studie, som i gjennomgang av ulik forskning viser til hvordan relasjonen er med på å påvirke barnets medvirkning. Forskingen konkluderer i sin gjennomgang at en god og langvarig relasjon til sosialarbeideren er avgjørende for barn/ungdoms medvirkning. Nærmere understreker de viktigheten av at den profesjonelle blir kjent med barnet/ungdommen, utvikler tillitt, respekt

og forutsetninger i relasjonen (Gallhager et al., 2012). Dessuten konkluderer artikkelen med at barns medvirkning følger av tre utgangspunkt; viktigheten med gode relasjoner, tilgangen til informasjon og gi støtte til deltakelse (Gallhager et al., 2012). Medvirkning er et stort tema innenfor barnevern, men uten å gå nærmere inn på det kan denne forskningen være med på å vise at barnets relasjon til den profesjonelle er en av elementene som må være på plass for å kunne fremme medvirkning.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Johannesen, et al. (2016) beskriver metode som å følge en bestemt vei mot et mål (Johannesen, et al., s.424). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, fordi metoden gir meg mulighet til å utforske og fordype meg i problemstillingen. Dessuten er det en fordel å bruke kvalitativ metode når man skal undersøke fenomener man ikke kjenner særlig godt, som er forsket lite på eller for kunne forstå fenomenene tydeligere (Johannesen, et al., 2016, s.28). Innenfor den kvalitative tilnærmingen har jeg valgt å bruke dokumentanalyse som metode.

3.2 Dokumentanalyse

Dokumentanalytisk metode innebærer å analysere og samle inn data for å få frem sammenhenger og relevant informasjon om det man ønsker å undersøke (Johannesen, et al., 2016, s.99). I løpet av undersøkelsen vil det også bli relevant å bruke teori som styrker analysen i form av å kunne bygge opp helhetlig forståelse (Johannesen, et al., 2016, s.100). Dokumentene som er benyttet i denne analysen er sekundærdata, som vil si at dataene er samlet inn av andre. Dette kan være i form av bøker, tidsskrifter og eksisterende databaser (Jacobsen, 2017, s.53-54). Med andre ord er dokumentanalyse en metode som blir brukt når man ønsker å få en dypere forståelse innenfor et område gjennom allerede eksisterende enheter og dokumenter.

Med tanke på problemstillingen vil det være nødvendig å bruke dokumentanalyse for å kunne forstå hvordan den nye barnevernsloven fremmer relasjonskompetanse.

Problemstillingen legger opp til at jeg skal undersøke relevante dokumenter knyttet til den

nye barnevernsloven og kunne kommentere innholdet. Derfor, igjennom å bruke dokumentanalyse kommer jeg til i første omgang smale inn relevant sekundærdata og vurdere dataene. Deretter gjøre en analyse, diskutere funn og komme med en konklusjon til problemstillingen.

3.3 Kildekritikk og etikk

Problemstillingen stiller krav til å se på lovendringer og bruk av sekundærdata. Dermed er det viktig å være kritisk til dokumentene jeg velger ut til analysen. Grunnen til man bør være kildekritisk er at konklusjonene man trekker skal kunne være så holdbare som mulig. Når jeg bedømmer hvilke kilder som er troverdige velger jeg å se på autentisiteten, troverdigheten, representativiteten og betydningen (Johannessen, et al., 2016, s.102-104). Dette vil si når jeg velger ut dokumenter vil det bli ut ifra en egen vurdering om hva som er relevant for problemstillingen. Det innebærer om dokumentet vil ha en betydelig rolle for utforskningen av problemstillingen og er troverdig i form av opphavet til dokumentet.

Det etiske dilemma som kan oppstå i forskningsarbeid handler om det som kartlegges kommer til skade for å krenke det som blir undersøkt eller de som blir undersøkt (Jacobsen, 2017, s.31). Innenfor de etiske aspektene er det tre grunnleggende krav; informert samtykke, krav til privatliv og krav til å bli korrekt angitt (Jacobsen, 2017, s.31). Med tanke på at denne oppgaven utfører en dokumentanalyse basert på sekundærdata ble kravet om å bli korrekt angitt en viktig del av oppgaven. Denne oppgaven har på en best mulig måte forsøkt å presentere funn i kapittel 4 og 5 på en fullstendig, sammenhengende og mest mulig korrekt måte ut ifra kilden (Jacobsen, 2017, s.36).

3.4 Valg av dokumenter

Valget av dokumenter er gjort på bakgrunn av problemstillingen og hva den krever jeg skal se nærmere på. Problemstillingen er nærmest avgjørende for hvilket materiale som skal samles inn og hvordan de skal analyseres (Johannessen, et al., 2016, s. 100). Derfor har jeg valgt ut dokumenter som kan svare på problemstillingen og dokumenter som er relevante for ny barnevernslov. På forhånd har jeg valgt å redusere antall dokumenter til tre, for å kunne gjennomføre en mest mulig detaljert og grundig analyse. Dokumentene er hentet fra

tre ulike årganger for å kunne kaste lys over hvordan hensynet til relasjonskompetansen vektlegges mot utarbeidelse av ny barnevernslov.

Det første dokumentet jeg velger for analysen er NOU 2016:16 – Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. NOU står for «Norges offentlige utredninger» og er en statlig rapport, som har som formål å presentere og drøfte et bestemt kunnskapsgrunnlag, og kan foreslå utvikling eller iverksetting av offentlige tiltak for å løse en utfordring i samfunnet (Hansen, 2020). NOU 2016:16 er hentet fra «www.regjeringen.no» og er en offentlig publikasjon. Den er skrevet av et utvalg oppnevnt av Regjeringen, der utvalget fikk i oppdrag å utarbeide og utrede et utkast til ny barnevernslov. Lederen av utvalget er Christian Børge Sørensen (NOU 2016:16, s.3). Jeg valgte å ta i bruk NOU 2016:16, fordi den var en del av utgangspunktet til lovforslaget om ny barnevernslov. Utredningen beskriver hva som må endres i nåværende lov, grunnlaget til endringen og begrunner meningene med relevant informasjon. På bakgrunn av dette ser jeg det som nyttig å ta i bruk NOU 2016:16, for å se nærmere på hvordan relasjonskompetansen ble fremstilt i begynnelsen av prosessen av ny lov.

Det andre dokumentet som er utvalgt til analysen er proposisjon 73L – endringer i barnevernloven (barnevernsreform). Dokumentet er hentet fra «www.regjeringen.no» og er en offentlig publikasjon. Proposisjonen er en tilrådning fra Barne- og familiedepartementet under Solberg regjeringen og ble lagt frem 31. mars. 2017. Den ble godtatt i statsråd samme dag som fremleggelsen (Prop. 73L (2016-2017), s.7). Grunnen til dette dokumentet ble valgt til analysen er fordi barnevernsreformen blir en del av den nye barnevernsloven og har allerede tredd i kraft fra 1. januar. 2022. Dette vil si at reformen allerede er i bruk og innvilget i barnevernloven. Proposisjonen er relevant for problemstillingen, fordi den har hatt en påvirkning på den nye barnevernsloven.

Det siste dokumentet jeg har valgt er Proposisjon 133L - Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven. Dokumentet er hentet fra «www.regjeringen.no» og er en offentlig publikasjon. Proposisjonen er en tilrådning fra Barne- og familiedepartementet under Solberg regjeringen. Den ble lagt frem 9.april 2021 og godkjent samme dag (Prop.133L (2020-2021), s.13). Jeg har valgt å inkludere dette dokumentet i analysen, fordi den er med på å fortelle om hva som ble godkjent og hva som ble lagt frem av regjeringen som viktige endringer i norsk barnevernslov.

3.4.1 Hovedinnhold i dokumentene

For å kunne skape en bedre forståelse i hvordan de utvalgte dokumentene har en betydning til ny barnevernslov skal jeg kort presentere hovedinnholdet i dokumentene og deres rolle mot bestemmelsen av ny barnevernslov.

Bunkholdt og Kvaran (2021, s.31) forklarer at høringsnotatet som ble lagt frem til stortinget, basert på NOU 2016:16 og instansenes hørings svar, videreførte tidligere endringer og inneholdt nye forslag til endringer. I hovedsak ble det tatt hensyn til at barnevernet skal bygge på ressurser rundt barnet, ha de samme grunnprinsippene som gjeldende barnevernslov og at ny barnevernslov skal ha et klart språk, slik at den kan bli enklere og mer tilgjengelig. Flere av disse lovendringsforslagene ble fulgt opp igjennom proposisjon 87L, som trådte i kraft 1.juli.2018 (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s.31). Videre kom proposisjon 73L (barnevernsreformen) som handler stort sett om ansvarsfordeling mellom staten og kommunen. Til slutt kom forslaget til ny barnevernslov, proposisjon 133L. Det viktigste som kom frem i denne proposisjonen er kompetansekrav til ansatte, forebygging, dokumentasjonskrav, begrunnelser og økt styring/ledelse lokalt (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s.32).

Videre forklarer Bunkholdt og Kvaran (2021) at den 14. juni. 2021 vedtok Stortinget ny barnevernslov med noen endringer fra det som hadde kommet frem i prosessen. Endringene som ble gjort var at barnets beste vurdering skal innebære barnets mening og barn har rett til å uttale seg uten foreldrenes samtykke, uavhengig om de er informert. Loven vil tre i kraft i 2023 (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s.32).

3.5 Gjennomføring av analysen

Målet med en analyse er å avdekke et budskap eller en mening og finne et mønster i materiaellene som er samlet inn (Johannesen, et al., 2016, s.162). Med utgangspunktet i problemstillingen er det derfor naturlig at målet for min analyse er å undersøke hvordan relasjonskompetansen fremmes i dokumentene jeg har valgt. Derfor har jeg blitt inspirert av diskursanalyse som analysemetode til å finne svar på problemstillingen. Bratberg (2018) forklarer at diskursanalyse er rettet mot hvordan bestemte representasjoner av virkeligheten skapes, opprettholdes og utfordres (Bratberg, 2018, s.39). Med andre ord

handler diskursanalyse om å kunne analysere ytringer, utsagn og tekster, for å så kunne se nærmere på hvilken påvirkning det får (Johannesen, et al., 2016, s. 104). Diskursanalysen i denne oppgaven blir opptatt av å se på hvordan relasjonskompetansen opprettholdes i utredningen og lovforslag. Samtidig utforske hvordan relasjonskompetansen blir omtalt i lovendringene og hvilke konsekvenser resultatet vil få.

For å kunne utføre en detaljert og oversiktlig analyse har jeg valgt å utvikle tre forskningsspørsmål som vil bli besvart i gjennomføringen av analysen (se kapittel 4.1). Grunnen til jeg har valgt å gjøre analysen på denne måten er på bakgrunn av den saklige tyngden og innholdet i dokumentene. Dokumentene inneholder mye informasjon, men ikke alt er relevant for å løse oppgavens problemstilling.

For å skape en oversiktlig analyse vil gjennomføringen av analysen bli presentert i tre kapitler. I hvert kapittel vil jeg gjennomgå dokumentet, svare på forskningsspørsmål og vise til relevante funn som kan ha en betydning for svaret på problemstillingen. Analysen blir presentert på følgende måte:

- Analyse av NOU 2016:16 ny barnevernslov
- Analyse av proposisjon 73L barnevernsreformen
- Analyse av proposisjon 133L endringer i barnevernsloven

4.0 Analyse og funn

Analysen begynner med presentasjon av forskningsspørsmålene og deretter vil analysen besvare forskningsspørsmålene.

4.1 Forskningsspørsmål

På grunn av dokumentenes omfattende innhold og mengde informasjon har jeg valgt å utarbeide tre forskningsspørsmål. Ved å analysere på denne måten vil jeg kunne gjøre mest mulig detaljerte og systematiske søk for å kunne analysere dokumentets innhold opp mot problemstillingen. Forskningsspørsmålene er følgende:

1. *Hvordan blir relasjonskompetansen fremstilt i dokumentet?*

Dette spørsmålet vil gi svar på hva og hvordan dokumentet omtaler relasjonskompetansen.

2. *Hvordan beskriver dokumentet relasjoner og kompetanse i barnevernet?*

Ved å stille dette spørsmålet vil jeg kunne se hva dokumentet legger vekt innenfor relasjon og kompetanse.

3. *Hvilke lovendringer foreslås og blir relasjonskompetansen fremhevet?*

Dette spørsmålet er med på å bringe fokus til hva forfatterne av dokumentene ønsker å endre i nåværende barnevernslov. Dette vil si noe om deres syn på endring og hva vi kan forvente i ny barnevernslov i forhold til relasjonskompetansen.

4.2 Analyse av NOU 2016:16 ny barnevernslov

Selve NOU-dokumentet ble avgitt til Barne – og likestillingsdepartementet 29. september 2016. Utvalget hadde startet arbeidet med utredningen i 2014. Den nåværende barnevernsloven er snart 30 år gammel og utvalget fikk i oppdrag å gjøre en teknisk, strukturell og språklig gjennomgang av loven, samtidig svare på ulike problemstillinger (NOU 2016:16, s.3). Målet med gjennomgangen var å kunne øke rettsikkerheten for barn og skape et bedre regelverk, samtidig å kunne utarbeide et utkast til ny barnevernslov (NOU 2016:16, s.3).

Selve ordet «relasjonskompetanse» er ikke nevnt i utredningen blant de 175 andre kompetanseformene som kommer frem. På en annen side viser utredningen til andre elementer som er en del av relasjonskompetansen. Blant annet viser utredningen til viktigheten med samarbeid mellom barnevern og andre instanser. I utredningen står det skrevet; «Samarbeid mellom barnevernstjenesten og andre tjenester er helt sentralt for å sikre barn nødvendig hjelp og omsorg.» (NOU 2016:16, s.16). Videre ønsker utvalget av å videreføre barnverntjenestens samarbeid – og medvirkningsplikt, og lovfeste at samarbeidet skal ha et grunnleggende hensyn til barnets beste (NOU 2016:16, s.16). I tillegg trekker utredningen frem utfordringene mellom barnevernet og psykisk helsevern for barn og unge. Utvalget foreslår å tydeliggjøre ansvarsforholdene, komme med lovpålagte samarbeidsavtaler og en utredning av «barnevernhelsereform» (NOU 2016:16, s.97).

Videre i gjennomgangen kommer det frem at utredningen har omtalt fire relasjonstyper; familierelasjoner, relasjonskvalitet, relasjonsbygging og samarbeidsrelasjoner. Utvalget

hadde spesielt fokus på relasjon- og tilknytningskvalitet, der de blant annet diskuterer imot å gjøre relasjon- og tilknytningskvalitet til et rettsligprinsipp innen barnets beste. Grunnen til dette er at utvalget mener psykologiske teorier ikke bør gjøres til rettslige prinsipper, det kan bli en for smal vurdering av barnets beste og svekke rettsikkerheten (NOU 2016:16, s.52). Ved dette setter utvalget spørsmålsteget ved barnevernets kompetanse til å vurdere relasjonskvalitet, særlig i minoritetsfamilier (NOU 2016:16, s.52).

Utredningen nevner flere ulike kompetanseformer som vil være en del av det barnevernsfaglige arbeidet. Blant annet i kapittel 5.5.14 skriver utvalget; «Utvalget mener barnets beste bare kan realiseres ved at de som skal handle og treffe beslutninger etter barnevernsloven har god faglig kompetanse.» (NOU 2016:16, s.62). Det står skrevet i utredningen at utvalget har vurdert at et generelt kompetansekrav bør være særskilt av loven (NOU 2016:16, s.63). Med dette menes at kompetansekravene ikke bør komme fra utvalget, men fra andre instanser som har et større ansvarsområde innenfor den praktiske utførelsen og mere kunnskap enn utvalget innenfor det fagområdet.

Utredningen tar for seg flere problemstillinger og gjør en grundig gjennomgang av barnevernsloven. Med dette følger det en rekke lovforslag, som viser at utvalget ser et behov for endring i ny barnevernslov. Utredningen inneholder ikke endringsforslag eller utpeking til relasjonskompetansen.

4.3 Analyse av proposisjon 73L barnevernsreformen

Proposisjonens hovedinnhold og mål er økt kommunalt ansvar for barnevernet. Ansvaret går ut på faglighet og økonomisk ansvar. Proposisjonen skriver at bakgrunnen for dette er at kommunene har gode forutsetninger til å legge til rette for helhetlige tilbud og tidlig innsats (Prop. 73L (2016-2017), s.7).

Ordet «relasjonskompetanse» er ikke nevnt i proposisjonen, men utredningen viser til andre faktorer som er en del av relasjonskompetansen, som samarbeid. Proposisjonen har et stort fokus på samarbeid mellom barnevern og andre instanser. Blant annet har den fokus på tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. Dette kommer frem i kapittel 8.1.3, der proposisjonen skriver; «En vellykket reform forutsetter at kommunene gir det forebyggende arbeidet høy prioritet, og at det etableres gode lokale tilbud som gjør at barn og familier får den hjelpen

de trenger på et tidlig tidspunkt.» (Prop. 73L (2016-2017), s.56). Ifølge proposisjonen kan dette skje igjennom godt samarbeid mellom andre profesjoner og tjenester. I tillegg til at samarbeidet må skje på en slik måte at barnet og familien opplever et samordnet og koordinert tjenestetilbud (Prop. 73L (2016-2017), s.56).

I proposisjonen blir relasjoner sett på som en viktig del av barnevernsarbeidet.

Proposisjonen har fokus på relasjoner i forbindelse av kvalitet til barnevernsarbeidet, altså å kunne bevare relasjoner mellom tjenestene og ha fokus på familierelasjoner i arbeidet sitt. Proposisjonen beskriver blant annet at familiestøttene tiltak vil redusere behovet for inngripende tiltak, spare personer for belastninger og samfunnet for kostnader (Prop. 73L (2016-2017), s.63.).

Kompetanse kommer frem flere steder i proposisjonen. I proposisjonen kommer det frem at Departementet mener at det er for uklare kompetanse forventninger til barneverntjenestene og at læringsgrunnlaget til utdanningene ikke er tilstrekkelig (Prop. 73L (2016-2017), s.30). Videre har proposisjonen dedikert et helt kapittel til kvalitet og kompetansen i barnevernet, nærmere forklart kapittel 7. Kort oppsummert ser proposisjonen behovet for mere relevante utdanninger innen grunnutdanningen, videre utdanninger, og kunnskap om barn med tilknytning til andre kulturer eller land.

Til slutt i denne delen av analysen skal jeg se nærmere på lovendringsforslag som kommer frem i proposisjonen. I lovforslagene som blir presentert i slutten av dokumentet kan en tydelig se en spissing av samarbeid, blant annet et større samarbeid mellom de kommunale tjenestene og barne-, ungdom- og familieetaten (Prop. 73L (2016-2017), s.169). Det kommer ikke frem noe lovforslag som kan vise til relasjonskompetanse.

4.4 Analyse av proposisjon 133L endringer i barnevernsloven.

Proposisjon 133L er et lovforslag som ble lagt frem til stortinget under Solberg regjeringen 09. april. 2021. Navnet på proposisjonen er: «Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven». Proposisjonen skriver at formålet med ny lov er at den skal være mer tilgjengelig og tilpasset dagen samfunn (Prop. 133L (2020-2021), s.15). Samtidig skal den nye barnevernsloven bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke rettsikkerheten

til barn og foreldre, og større fokus på tidlig innsats og forebygging (Prop. 133L (2020-2021), s.15).

Relasjonskompetansen kommer frem i kapittel 4.2.2 «barnevernsfaglige videreutdanninger». I denne sammenhengen blir relasjonskompetansen fremmet ved at det skal bli mulighet å kunne ta videreutdanning i «relasjonskompetanse i barnevernet». Videreutdanningen har blitt til av et samarbeid mellom Bufdir og universitet- og høyskolesektoren.

Videreutdanningene er allerede etablerte, og det er mange søkere til alle de ulike videreutdanningene som tilbys (Prop. 133L (2020-2021), s.44). Bakgrunnen for videreutdanningene er å øke kompetansen innen viktige fagområder og tilfredsstille det fremtidige kravet for masternivå i barnevernet (Prop. 133L (2020-2021), s.44).

Relasjonskompetansen kommer også frem i kapittel 14 om oppfølging av barn og foreldre. Nærmere i kapittel 14.4 trekker proposisjonen frem viktigheten med god kommunikasjon og samarbeid mellom barneverntjenesten, foreldre og barn. Det står skrevet; «God kommunikasjon og dialog er avgjørende for å få til et godt samarbeid. Det er derfor sentralt at barnevernstjenesten gir god informasjon og sørger for at partene forstår det som blir sagt og skrevet.» (Prop. 133L (2020-2021), s.287). Videre trekker proposisjonen frem at samarbeidet er med på å påvirke barnets medvirkning, som vil føre til at barneverntjenesten får frem barnets perspektiv og barnets beste i saken (Prop. 133L (2020-2020), s.287).

Proposisjonen nevner relasjoner jevnlig i dokumentet. Blant annet blir relasjonen omtalt i forbindelse med relasjoner mellom bruker og barnevernspedagog, relasjonskvalitet, familierelasjoner og opprettholdelse av barnets viktige relasjoner. Dessuten har proposisjonen tatt med innspill fra andre instanser, der blant annet Forandringsfabrikken og Landsforeningen for barnevernsbarn uttrykker sine syn. I proposisjonen står det skrevet; «Landsforeningen for barnevernsbarn og Forandringsfabrikken har i innspillsmøte med departementet understreket at reell medvirkning forutsetter en god relasjon mellom ansatte og barn, hvor den ansatte kjenner barnet og barnet føler seg trygt.» (Prop. 133L (2020-2021), s.48). Dette ble sagt i forbindelse med oppfølging før og etter institusjonsplassering, men uansett i dette eksempelet fremmes relasjonen mellom bruker og profesjonell.

Når det kommer til kompetanse står det skrevet følgende i proposisjonen; «Barnevernets viktigste ressurs er kompetansen til de som jobber i tjenestene.» (Prop. 133L (2020-2021),

s.16). I kapittel 4 «krav til kompetanse i barnevernet» beskriver proposisjonen viktigheten med et godt kompetansegrunnlag i barnevernet. Blant annet skriver de om barnevernets krevende arbeid og deres ansvar med å ta vare på noen av de mest sårbare i samfunnet, men det viser seg igjennom undersøkelser at tillitten og kvaliteten på arbeidet ikke er tilstrekkelig (Prop. 133L (2020-2021), s.41). Samtidig barnevernsarbeidere selv gir uttrykk for manglende kompetanse (Prop. 133L (2020-2021), s.41). Det som videre kommer frem i kapittel 4 om kompetanse er tilbudet om videreutdanning, mastergrad kravet som i dag er nedfelt i barnevernsloven §2-1a, tilstrekkelig juridisk kompetanse for rettsikkerheten til barn og familier og ikke gå videre med autorisasjonsordninger i barnevernet (Prop. 133L (2020-2021), s.42-46).

Til slutt skal jeg se nærmere på hvilke lovendringer proposisjonen mener bør gjøres i den nåværende barnevernsloven. På bakgrunn av at en proposisjon er et lovendringsforslag er det naturligvis flere ulike endringer proposisjonen foreslår, men jeg velger å ha fokus på de som er mest relevant for oppgavens problemstilling. For det første skal §2-1 e inneholde kravet om å ha en mastergrad eller annen barnevernsrelevant utdanning på 30 studiepoeng med fire års relevant arbeidserfaring. Kravet vil gjelde fra 1.januar.2031 (Prop. 133L (2020-2021), s.645). Kravet om kompetansen blir også stilt ovenfor ledere og stedfortredere i barnevernsinstitusjoner, dette vil komme frem i ny §5-11 (3) (Prop. 133L (2020-2021), s.646). En annen endring som også har kompetansefokus blir §2-1 (7), her legger proposisjonen til ordet «veiledning» og større ansvar hos selve arbeidsplassen. §2-1(7) skal lyde; «Kommunen har ansvaret for nødvendig opplæring og veiledning av barneverntjenestens personell. Personellet er forpliktet til å delta i den opplæringen og veiledningen som blir bestemt. Departementet kan gi forskrift om opplæring.» (Prop. 133L (2020-2021), s.645).

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg ta utgangspunkt i problemstillingen og bruke analysen og det teoretiske grunnlaget til å drøfte relevante funn. Problemstillingen til denne oppgaven er: «hvordan blir relasjonskompetanse fremhevet i ny barnevernslov?».

Med utgangspunkt i et diskursanalytisk perspektiv har jeg valgt ut tre temaer drøftingen vil bestå av. I dokumentene kommer det frem andre ord enn relasjonskompetanse, som er med

på å belyse problemstillingen og påvirke fremtidig barnevernsarbeid. Temaene er relasjonskompetanse, gode relasjoner og samarbeid.

5.1 Relasjonskompetanse

Generelt fremmer alle dokumentene behovet for økt kompetanse i barnevernet. Etersom NOU 2016:16 ikke ønsket at kompetansekravene skulle komme fra utredningen, men burde være særskilt fra loven (NOU 2016:16, s.63) skrev Departementet i proposisjon 73L at de mener det er uklare kompetanse forventninger til barnevernstjenestene og at det ikke er tilstrekkelig læringsgrunnlag i utdanningene (Prop. 73L (2016-2017), s.30). Dette samsvarer med Bufdir kompetanseutredning, som ble presentert i innledningen, der de uttrykker det er svært alvorlige mangler i kompetansen. Kompetanse temaet blir videre fremmet fram av lovforslaget prop. 133L. Der proposisjonen mener at den viktigste resursen i barnevernet er kompetansen til de ansatte (Prop. 133L (2020-2021), s.16).

Mest sannsynlig er relasjonskompetanse den viktigste i arbeid der man skal samtale om det som er vanskelig ifølge Kari Killèn (2017, s.31). Ut ifra det teoretiske grunnlaget kan vi se at relasjonskompetansen er en kompetanse som står alene, men berører flere områder innen arbeidet som blir utført i barnevernet. Røkenes (2011) forklarer at relasjonskompetansen utvikles i samarbeid med mennesker, som innebærer både kunnskapstilegnelse og ferdighetstrening, men også å bruke seg selv som en faglig ressurs (Røkenes, 2011, s.63). Altså, at relasjonskompetansen kan ikke utvikles kun teoretisk, men må trenes på i praksis. Med utgangspunkt i det teoretiske grunnlaget kan vi oppsummere relasjonskompetanse som samarbeid, kommunikasjon, tillitt, handlingskompetanse og personlige kvaliteter. Jeg vil påstå at det er en kompetanseform man ikke kan unngå. Dermed setter jeg er spørsmålstejn på hvorfor ikke relasjonskompetansen har fått en større plass i utredningen og proposisjonene. NOU 2016:16 viser ikke til et stort fokus på relasjonskompetanse. Det er ingen tydelige tegn på deres fokus innen relasjonskompetanse eller forhold mellom bruker og ansatt. Liknede resultat kommer også frem ved prop. 73L. På en annen side hadde prop.133 L noe fokus på relasjonskompetansen, men det var i form av å kommentere hvilke videreutdanninger som vil bli tilbudt.

5.2 Betydningen av gode relasjoner

Et gjennomgående fokus i alle dokumentene var betydningen av gode relasjoner. Gjennom forskning og fagartikler viser det flere positive virkninger av gode relasjoner. Tunestveit et al. (2021) forteller om hvordan relasjonen mellom ungdom og barnevernsansatt er med på å fremme ungdommens deltakelse og tanker om barnevernet. Prop. 133L var det dokumentet som omtalte relasjoner mest, og hadde fokus på relasjon mellom barn og barnevernspedagog, relasjonskvalitet, familierelasjoner og opprettholde barnets relasjoner.

NOU 2016:16 hadde mest fokus på relasjonskvalitet mellom barn og foreldre. I analysen kom det frem at utvalget var skeptiske til barnevernets kompetanse til å vurdere relasjonskvalitet. I henhold til psykologien er relasjonskvaliteten mellom barn og omsorgspersonene med på å forme barnet og store mangler kan utvikle seg til personlighetsforstyrrelser og mangel for empati (Håkonsen, 2018, s.46). På den ene siden er utvalgets usikkerhet forståelig, for om man bruker et psykologisk prinsipp innen det rettslige prinsippet for barnets beste vil det si seg selv at det kommer til å bli vurderinger påvirket av skjønn og skjønnets kan ha ulik vurdering ut fra ulike personer. På den andre siden vil jeg påstå at en god opplæring i relasjonskompetanse og tydelige retningslinjer for grunnleggende behov i relasjoner for barn kan bidra til å styrke kompetansen og vurderingsevnen til ansatte i barnevernet. Liknende tanke fremmet Barnevernsreformen (Prop. 73L), som hadde fokus på hvordan familierelasjoner og bevare relasjoner mellom tjenester ville være mindre inngripende og belastende for både samfunn og involverte personer.

Dokumentene kommenterer ikke ytterligere til hva en god relasjon innebærer mellom bruker og profesjonell. Dermed velger jeg å trekke frem Røkenes (2011) tre punkter som er en del av fagpersonens relasjonskompetanse. Etablere en relasjon til brukeren, vedlikeholde relasjonen, avslutte den profesjonelle relasjonen på en god måte (Røkenes, 2011, s.8). Det kan diskuteres om dokumentene ikke er like detaljerte og forklarende i hva som ligger i en god relasjon og hva en fagperson må være i stand til å gjøre for å skape den gode relasjonen. En mulig forklaring på dette av dette blir derfor at dokumentene baserer gode relasjoner på skjønn eller at det er underforstått hva en god relasjon innebærer.

Med utgangspunkt i at jeg undersøker om den nye barnevernsloven fremhever relasjonskompetanse setter jeg spørsmål ved hvorfor blir ikke relasjonskompetansen trukket

frem der dokumentene fremmer gode relasjoner. Hvordan kan man bygge en god relasjon eller vite hva en god relasjon er om man ikke får en god opplæring eller grunnforståelse? Burde det lovfestes hva en god relasjon innebærer mellom ansatte og brukere eller burde det baseres på skjønn? På bakgrunn av at relasjonskompetansen ikke er forklart i dokumentene må det forstås som at relasjonskompetanse opplæringen i grunnutdanningene er god nok eller at det har et stort nok fokus på det, slik at det ikke er nødvendig å sette lys på det. En annen mulighet er at det ikke er behov for lovfeste relasjonskompetansen, fordi det blir sett på som en tillært kunnskap igjennom studier.

5.3 Samarbeid

Et felles fokus i dokumentene er samarbeidet. NOU 2016:16 fokuserte på viktigheten med samarbeid i barneverntjenestene. Prop. 73L tar hensyn til samarbeid og har et stort fokus på samarbeid mellom kommunalt barnevern og andre profesjoner eller instanser. Prop. 133L fremmer kommunikasjon og godt samarbeid mellom barneverntjenestene, brukere og ansatte. I gjennomgangen av dokumentene så det ut til at det er lite eller ikke omtalt hvordan samarbeidet skal løses. I det teoretiske grunnlaget forklarer Gjertsen (2010) at et godt mentalhygienisk og følelsen av nytteverdig samarbeid skapes av gode sosiale prosesser som bygger på arbeidsrelasjonene (Gjertsen, 2010, s.67). Det gode samarbeidet er med på det Røkenes (2011) beskriver som handlingskompetanse, som består av både instrumentelle ferdigheter og kunnskaper, men også en god porsjon relasjonskompetanse. Der Røkenes trekker frem relasjonsforståelser, relasjonsferdigheter og etiske refleksjoner (Røkenes, 2011, s.9).

En annen mulig forklaring på et godt samarbeid er utførelsen av den profesjonelle relasjonen. Dette gjelder spesielt når man som ansatt i barnevernet skal gå inn i en relasjon, men også gå ut igjen på en hensiktsmessig og trygg måte. I det teoretiske grunnlaget henviste jeg til Sollesnes (2011). Han kjennetegner den profesjonelle relasjonen med at den består av to personer med ulike roller, men er en del av samme relasjon. Samtidig som den er avgrenset i tid og rom (Sollesnes, 2017, s.96). For eksempel er dette en relasjon mellom en barnevernspedagog og et barn, der barnevernspedagogen bygger opp en relasjon sammen med barnet, men gjør barnet også klar over at relasjonen en dag tar slutt. Igjennom praksis i studiet var det stort fokus på dette. Ofte møtte vi barn som hadde dårlige erfaringer

med brutte relasjoner, og derfor ble samarbeid og en god avslutning på relasjonen viktig, slik som Gartnerhaugen viste til i sin artikkel.

I lys av dette som er presentert kan det se ut til at dokumentene ikke har grunnlagt hvordan et godt samarbeid bør gjennomføres. En grunn til dette kan være at det ligger opp til hver enkelt kommune eller instans til hvordan samarbeid skal foregå. Et spørsmål som kan stilles er om det hadde vært nødvendig å skape noen felles retningslinjer for barnevernsfaglig samarbeid, for å kunne gi den hjelpen som trengs? Relasjonskompetansen er den del av målet mot godt samarbeid mellom tjenester, instanser, kollegaer, barn og familier. Det som gjør relasjonskompetansen ekstra relevant er at den bygger på både teori og ferdigheter. Det vil si at man ikke kan lære alt utenom å prøve seg frem i praksis og være til stede i samarbeidet.

5.4 Kritisk vurdering drøftingens utførelse

Denne oppgaven har valgt å bruke dokumentanalyse som metode for å finne svaret på problemstillingen. Funnene og resultatene presentert i denne oppgaven er basert på denne metoden. På en annen side kan funnene gjort i kapittel 4 ikke være alt som kommer frem i dokumentene. Totalt var det 1193 sider som skulle analyseres og det er mulig at jeg som forsker ikke har fått gjort en grundig nok analyse eller oversett andre relevante funn. I dette tilfellet ville det ha vært en fordel å være to eller flere, for å sørge for at alt datamateriell ble undersøkt i den gitte tidsrammen oppgaven skulle skrives. Dessuten kan valg av gjennomføringen av analysen gjøre at jeg ikke ser det hele bildet i det jeg undersøker. Samtidig kan denne oppgavens fremstilling av dokumentenes relasjonskompetanse være misvisende ved muligheten av at relasjonskompetansen ikke var tenkt på i utarbeidelsen av dokumentene og det analysen trekker frem som elementer innenfor relasjonskompetansen ble for mye basert på egen tolkning av hva som ble fremmet av relasjonskompetansen.

Å ha et kritisk blikk over drøftingens utførelse og gjennomføring av analysen er ikke for å skape usikkerhet rundt funnene i denne oppgaven, men heller å vise til at det kan være andre metoder og fremgangsmåter for å løse problemstillingen. I denne oppgaven er alt gjort etter beste evne for å forstå relasjonskompetansens betydning.

6.0 Konklusjon

Av det som har kommet frem i oppgavens analyse og drøfting konkluderer jeg med at relasjonskompetanse blir ikke fremhevet i ny barnevernslov.

Selv om relasjonskompetansen kan ha blitt tatt hensyn til i form av ulike elementer innenfor begrepsforklaringen, har ikke dokumentene som er fremstilt i denne oppgaven nevnt selve ordet relasjonskompetanse eller kommet med innspill til utvikling eller lovfesting.

Som forsker av denne oppgaven vil jeg si at resultatet av problemstillingen motsetter seg kravet om kompetanse. Jeg stiller meg skeptisk til hvorfor det ser ut til at kun teoretisk kompetanse blir vektlagt og ikke relasjonskompetanse. Det er forståelig at barnevernet styrkes igjennom økt kompetanse, men en stor del av jobben innebærer også å kunne møte sårbare grupper. Hvordan kan barnevernet bli bedre til å møte, samarbeide og bygge tillitsfulle relasjoner uten en gjennomgående god relasjonskompetanse? Barnevernet trenger mer kunnskap for at mennesker blir møtt av barnevernspedagoger som er samarbeidsvillige, lyttende, engasjerte, tillitsfulle, gode til å kommunisere og skaper trygghet. Relasjonskompetansen er en av de viktigste kompetansene og dermed trenger den en større plass i den barnevernsfaglige praksisen og opplæringen for å forme det fremtidige barnevernet.

Litteraturliste

Aubert, & Bakke, I. M. (2018). *Utvikling av relasjonskompetanse: nøkler til forståelse og rom for læring* (2. utg.). Gyldendal.

Barne-, ungdom- og familiedirektoratet. (2019). *Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet* (04/2019). Barne-, ungdom- og familiedirektoratet.
https://www.bufdir.no/globalassets/bufdirs-kompetanseutredning-enderlig.pdf?_gl=1*8ge66r*_ga*MTU2MDY0Mjg5MC4xNjAwMzMxODUw*_ga_E0HBE1SMJD*MTY1MDM2NjEzNi40My4xLjE2NTAzNjYxMzkuMA

Bratberg, Ø. (2018). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (2. utg.). Cappelen Damm akademisk.

Bufdir. (u.å.). *Lovendringer som er relevante for barnevernsreformen*. Hentet 23. mars.2022 fra <https://ny.bufdir.no/barnevern/fagstotte/barnevernsreformen/lovendringer-som-er-relevante-for-barnevernsreformen/>

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utgave.). Gyldendal.

Gallagher, M., Smith, M., Hardy, M. & Wilkinson, H. (2011). Children and families' involvement in social work decision making. *Children & society*, 26(1), s. 74-85.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1099-0860.2011.00409.x>

Gjertsen, P.Å. (2010). Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. I Gjertsen, P.Å. (Red.), *Forebyggende barnevern: samarbeid for barnets beste* (s. 56-78). Fagbokforlaget.

Hansen, T. (2020, 2.juli). *Norges offentlige utredninger (NOU)*. Store norske leksikon.
[https://snl.no/Norges_offentlige_utredninger_\(NOU\)](https://snl.no/Norges_offentlige_utredninger_(NOU))

Håkonsen, K.M. (2018). *Psykologi og psykiske lidelser* (5. utg., 5.opplag.). Gyldendal akademisk.

Jacobsen, D. I. (2017). *Forståelse, beskrivelse og forklaring : innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2. utg.). Høyskoleforlaget.

Jensen, P. & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene : kommunikasjon i profesjonell praksis* (2. utg.). Gyldendal.

Killén, K. (2017). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning : et fellesfaglig perspektiv for helse-, sosiale og pedagogiske profesjoner* (5. utg.). Gyldendal akademisk.

NOU 2009: 8. (2009). *Kompetanseutvikling i barnevernet: kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Barne- og likestillingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/6ebc07ce4230459cb78599b599d76f40/no/pdfs/nou200920090008000dddpdfs.pdf>

NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov: sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne – og likestillingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>

Paulsen, V., Aune, J. A., Melting, J. K., Stormyr, O. & Berg, B. (2017) Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 94(2), s.84-95. <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.1891-1838-2017-02-02>

Prop. 133L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Prop. 73L (2016-2017). *Endring i barnevernloven (barnevernsreformen)*. Barne- og likestillingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/67954c9d29dd4c0ca3134e0931f32fdc/no/pdfs/prp201620170073000dddpdfs.pdf>

Rød, S. (2018, 21. februar). – *Barnevernet er i krise. Det gode med kriser er at de tvinger frem endring*. Fontene. <https://fontene.no/nyheter/-barnevernet-er-i-krise-det-gode-med-kriser-er-at-de-tvinger-fram-endring-6.47.526126.b510ddf76e>

Røkenes, O.H (2011). Relasjonskompetanse og kommunikasjon. I Røkenes, O.H & Hanssen, P.H. *Bære eller bryte : kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (2. utg, s.7-40). Fagbokforlaget.

Røkenes, O.H. (2011). Utvikling av relasjonskompetanse. I Røkenes, O.H & Hanssen, P.H. *Bære eller bryte : kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (2. utg, s.63-86). Fagbokforlaget.

Sollesnes, T. (2017). *Pedagogikk for sosialfagene* (5. utg.). Cappelen Damm akademisk.

Tjersland, Engen, G., & Jansen, U. (2013). *Allianser : verdier, teorier og metoder i miljøorientert terapi med barn og unge* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

Tunestveit, M., Ulvik, S.O. & Mæhle, M. (2021). Deltaking i barnevernet – ein analyse av ungdomar sine forteljingar i lys av posisjoneringsteori. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 98(1), s.4-19. <https://www-idunn-no.galanga.hvl.no/doi/pdf/10.18261/ISSN1891-1838-2021-01-02>

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BSV5-300-BO-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	16-05-2022 17:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BSV5-300 1 BO 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	544
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7753
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei